

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/67

KARAR NO : 1987/69

ÖZET : Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda kamu davası açılmamış su-
lara ilişkin davalara,1402 sayılı
nunun 23/3.maddesine göre bu bölge
de kurulu sıkıyönetim askeri mahke-
melerinde ve aynı kanunun 13/b.mad-
desindeki "bağlantı"koşulunun gerç-
leşmemesi halinde de,sıkıyönetimin
devam ettiği bölgedeki sıkıyönetim
askeri mahkemesinde bakılamıyacağı
hk. Tck 403, 264, 79. md.
6136 s.m.k. 13

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Kamil Dakman, Reşit Altan, İbrahim Çalışkan

O L A Y : İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığını
24-10-1985 gün, 485-203 sayılı iddianamesinde;

1979-1983 yılları arasında teşekkül halinde uyuşturucu madde ithal, imal ve ihraç etmek ve başkasına ait silah ve elbombası saklayıp bulundurmaktan sanıklar Behçet Cantürk ve 51 arkadaşı haklarında, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 7-2-1985 gün, 38 sayılı iddianamesi ile, Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesine kamu davası açılmış olduğu ve bu suçlara iştirak etmekten sanıklar Kamil Dakman, Reşit Altan ve İbrahim Çalışkanın bulunamamaları nedeniyle, haklarındaki soruşturma evrakının tefrik edilmiş olduğu ve daha sonra Ankara'da sıkıyönetimin kalkması üzerine, hazırlık soruşturma evrakının, İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na gönderildiği ve adı geçen her üç sanığın teşekkül oluşturarak İran'dan Bazmorfin ithal edip, Lice'de bunu eroine dönüştürerek yurt dışına ihraç ettikleri ve sanıklardan Kamil Dakman'ın Behçet Cantürk'e ait 3 kaleşinkof silah, bir otomatik uzun namlulu silah ve bir elbombasını sakladığı ileri sürülerek her üç sanığın TCK'nun 403/1-2-3 maddesi ile Kamil Dakman'ın ayrıca 6136 sayılı kanunun 13/1-2., ve TCK'nun 264/5 ve 79.maddeleri ile tecziyeleri istemi ile haklarında kamu davası açılmıştır.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi,
11-12-1985 gününde, 1985/428-403 sayı ile; bu davanın aslının Behçet Cantürk ve 51 arkadaşı haklarında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 7-2-1985 gün, 38 sayılı iddianamesi ile açılan ve Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nin 1985/9 esas sayısında kayıtlı ve derdest olduğu ve her iki dava arasında şahsi ve fiili irtibat bulunduğu ve hernekadar adı geçen Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi birleştirmeye muvafakat etmediğini bildirmiş ise de, her iki davanın birleştirilmesine zaruret olduğu gerekçesiyle, davaların birleştirilmesine ve dosyanın Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri

Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Ankara 4.Kolordu 4 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, 17-1-1986 gününde,1985/9 esas sayı ile; İstanbul Sıkıyönetim 1 Nolu Askeri Mahkemesin birleştirme kararının reddine ve oluşan olumsuz yetki uyumsuzluğunun halli için dosyanın Askeri Yargıtaya gönderilmesine karar vermiştir.

Askeri Yargıtay 1.Dairesi, 5-2-1986 gününde,1986/48-26 sayı ile "1402 sayılı kanunun değişik 23.maddesine göre; sıkıyönetimin kaldırılması durumunda,sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte bulunan davalar sonulandırılıncaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkilerinin devam edeceği am hükümlerindedir.Sıkıyönetim Ankara'da 19/Temmuz/1985 tarihinde kalktığından, Ankara 4 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin görev ve yetkisi bitmiş olup bu mahkemede bu tarihten sonra sıkıyönetim kanununa istinaden dava açılmayacağı,geçici ve olağan üstü yetkisinin kaldırıldığı tartışmasızdır.Birleştirme talep ve kararlarının genellikle davaları sürümcemede bırakabildiği ve ayrı yargı çevrelerinde bulunan mahkemelerin davalarının birleştirilmesinin ise uygulamaları pratiklikten de uzaklaştırılabileceği de düşünülerek Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nin 1985/9 esas sayılı birleştirilme kararının reddine dair ara kararının,usul ve yasaya uygun olduğu İstanbul Sıkıyönetim 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nin 1985/428-403 sayılı birleştirme kararının usul ve yasaya aykırı olduğundan kaldırılmasına ve İstanbul Sıkıyönetim 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nin davaya bakmakla görevli ve yetkili olduğuna"karar vermiştir.

Bu karara karşı Askeri Yargıtay Başsavcılığı tarafından vaki itiraz üzerine Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 27-2-1986 gününde,1986/36-25 sayı ile; "her iki mahkemede görülmekte olan davalar arasında şahsi ve fiili irtibatın mevcut olduğu hususunda uyumsuzluk sözkonusu olmayıp,Daireler kurulunda halledilmesi gereken sorun; sıkıyönetim mahkemesinin bulunduğu bir yerde sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra görevleri 1402 sayılı Yasa'nın 23.maddesine göre ancak görülmekte bulunan davaların sonuçlandırılması ile sınırlı bulunan sıkıyönetim askeri mahkemelerine,mevcut irtibat nedeniyle birleştirme kararı verilmek suretiyle,dava dosyası gönderilip gönderilemeyeceği noktasındadır.

Bilindiği gibi sıkıyönetim hali,1982 tarihli Anayasa'nın olağan üstü yönetimler başlığı altında ve 122.maddesinde düzenlenmiş bulunan bir fevkalade hal durumu olup ülkenin tümünde veya herhangi bir bölgesinde yetkili organca sıkıyönetim ilânına karar verildikten sonra 1402 sayılı Yasa'da ki koşullar bulunmak kaydıyla işlenen suçlara bölgedeki sıkıyönetim askeri mahkemelerinin bakacağı aşikardır.Normal bir demokratik düzende sıkıyönetim uygulamasının ilânihaye sürdürüleceği düşünülemez.Nitekim yasa koşucu da,sıkıyönetimin amacına ulaşması nedeniyle kaldırılması halinde,o bölgede bulunan sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri ile ilgili olarak 1402 sayılı Yasa'nın 23.maddesini düzenlemiş bulunmaktadır.

Söz konusu maddenin 2301 sayılı kanun ile değişik şekline göre

Ali

(sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte bulunan davalar sonuçlandırılıncaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkileri devam eder....Bu mahkemelerin hangi komutanlık nezdinde göreve devam edeceği 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunundaki yöntemle göre tesbit edilir.....Kamu Davası açılmamış dosyalar ile duruşmanın tatiline karar verilmiş davalar, durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili merciiilere gönderilir.)

Bu düzenleme sıkıyönetimin kalkması halinde, idari yönden olduğu kadar Yargısal yönde mümkün olan en kısa sürede normal düzene kavuşmak üzere avdet etme amaçlamakta olup, maddenin konumuzu ilgilendiren ilk ve sonuncu fıkraları birlikte gözönünde tutulduğunda; sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerinin yalnız ellerinde bulunan davalar ve bunların sonuçlandırılması süresi ile sınırlı olduğu, bu mahkemelere yeni davaların açılmayacağı, aynı mahkemenin duruşmanın tatiline karar verilmiş davalarının dahi o mahkemede ele alınamayacağı açıkça belirtilmiş olmasına göre madde hükmünün yanlış yorumlanması suretiyle, fiili ve şahsi irtibatın varlığından söz edilerek sıkıyönetimin kalktığı yerdeki sıkıyönetim mahkemesine birleştirme suretiyle dava gönderilebileceğine dair itiraz varit bulunmadığından reddine karar vermiştir.

İstanbul Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Mahkemesi, 7-5-1986 gününde, 1986/187-116 sayı ile; bu davanın müstakil bir dava olarak kabul edilmesi nedeniyle ve sanıklara atılı eylemlerin 1402 sayılı Kanunun ek-4. maddesi kapsamında girecek nitelikte devletin siyasi, mali, iktisadi güvenliğini bozacak durumda bir kaçakçılık suçu olmadığı gerekçesiyle davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiğini belirterek görevsizlik kararı vermiştir.

İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 13-4-1987 gününde, esas 1986/125- karar 1987/131 sayı ile; bu sanıklar hakkında açılan davanın esasının Ankara 4 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesindeki 1985/9 esasta kayıtlı Behçet Cantürk ve 51 arkadaşı hakkında devam eden dava olduğu ve her iki dava arasında şahsi ve fiili sıkı bir irtibat bulunduğu ve davaların birleştirilmesinde davanın selameti yönünden yarar bulunduğu gerekçesiyle ve davanın Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirterek görevsizlik kararı vermiştir.

Böylece, İstanbul Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Mahkemesi ile İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kesinleşen görevsizlik kararları arasında 2247 sayılı kanunun 14. maddesinde belirlenen olumsuz bir görev uyuşmazlığı doğmuş ve dosya İstanbul C. Savcılığı'nın 12-6-1987 gün, 1986/5160 sayılı yazısı ile Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y. İsmet Ayer, Mebrure Gözdemir, A. Mazhar Akman, Uğur Tönük, Necati Karakış ve Muammer Akşüt'ün katılmaları ile yaptığı 22-6-1987 günlü toplantıda, geçici raportör

Hakim İsmet Köker'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavıoğlu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ekrem Gülseçkin'in Adli Yargı yeri görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüş lüp düşünüldü:

Olay yerinde etraflıca açıklandığı üzere, sanıklar Kamil Dakman, Reşit Altan ve İbrahim Çalışkan haklarında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 24-10-1985 gün, 485/203 sayılı iddianamesi ile TCK'nun 403/1-2-5., ve sanıklardan Kamil Dakman'ın ayrıca 6136 sayılı kanunun 13/1- ve 264/5., maddeleri ile tecziyeleri istemiyle açılan kamu davasında, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi 11-12-1985 gününde, 1985/428-403 sayı ile; davanın Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nin, aynı olayın diğer sanıkları hakkında görülen 1985/9 esas sayılı dava ile, birleştirmesine karar vermiş ve Ankara 4. Kolordu 4 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi de 17-11-1986 gününde, 1985/9 esas sayı ile; birleştirme isteminin reddine karar vererek oluşan yetki uyuşmazlığı nedeniyle dosyayı Askeri Yargıtaya göndermiş ve Askeri Yargıtay 1. Dairesi 5-2-1986 gününde, 1986/48-26 sayı ile; İstanbul Sıkıyönetim 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nin birleştirme kararını usul v yasaya aykırı olması nedeniyle kaldırmış ve davanın İstanbul Sıkıyönetim Askeri mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiş ve bu karara Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın itirazı üzerine, Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 27-2-1986 gününde, 1986/36-25 sayı ile itirazı reddetmiş ve dava dosyası kendisine gelen İstanbul Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Mahkemesi 7-5-1986 gününde, 1986/187-116 sayı ile; sanıklara atılı suçun 1402 sayılı kanunun ek-4. maddesi kapsamına girmediği ve İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'de 13-4-1987 gününde, 1986/125-1987/131 sayı ile; davanın Ankara 4. Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesindeki dava ile irtibatlı olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararları vermişler ve böylece oluşan görev uyuşmazlığının çözümü için dosya Uyuşmazlık Mahkememiz'e gönderilmiştir.

Görev uyuşmazlığı, İstanbul Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Mahkemesi ile İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararları arasında oluşmakla beraber, evvelce aynı olayın hazırlık soruşturması Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na yapılmış ve diğer sanıklar hakkında bu savcılıkça Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'ne kamu davası açılmış ve ancak bulunamayan ve davaya konu olan sanıklar haklarındaki hazırlık soruşturması evrakı Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na Ankara da sıkıyönetimin 19-7-1985 tarihinde kalkması üzerine İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na gönderilmiş, adı geçen sanıklar hakkında da iş bu askeri savcılıkça kamu davası açılmış ve önce İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce ve sonra Ankara 4 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce yetkisizlik kararı verilerek, bilahare İstanbul Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Mahkemesi'ne ve İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne dosya intikal etmiş olmasına ve bu iki değişik yargı mercii

arasında olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğuna göre, görev uyuşmazlığının çözümünde öncelikle anılan askeri ve adli yargı yerlerinin görev alanlarının belirlenip saptanması gerekir.

Sanıklara kaçakçılık suçu isnat edildiğine ve hazırlık soruşturma Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nca yürütülmüş bulunduğuna göre Ankarada kurulan sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nin görevine giren suçlar yönünde Ankarada Sıkıyönetim Uygulaması 19-7-1985 gününden başlayarak kaldırıldığı ci hetle görevli yargı yerinin belirlenmesinde, 1402 sayılı kanunun, sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevini düzenleyen 23.maddesinin gözönünde bulundurulması daha sonra da sanıklara ilişkin dava, sıkıyönetimin devam ettiği sırada İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinde açılmış bulunduğundan, bu mahkemenin görev alanının belirlenmesi bakımından da aynı kanunun 13.maddesinin gözönünde tutulması gerekmektedir.

1402 sayılı kanunun 23.maddesinde; sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan davalar sonuçlandırıl caya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkilerinin devam ettiği, ancak sıkıyönetimin kaldırılması tarihinde henüz kamu davası açılmamış dosyalar ile, duruşmanın tatiline karar verilen davaların, durumlarına niteliklerine göre ilgili me cilere gönderileceği öngörülmüş bulunmaktadır.

Bu madde de sözü edilen "görülmekte olan dava "deyiminin, sıkıyönetim askeri mahkemelerine, gerek iddianame, gerekse adli ceza yargılama mercilerince verilen görevsizlik kararları ile sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılmış sayılan dava olduğu, Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü'nün konuya ilişkin pekçok kararında açıklığa kavuşturulmuştur. (örneğin 30-3-1986 günlü, 19063 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan, 1986/16-20 sayılı ve 2-4-1986 günlü, 19066 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan, 1986/ 2- 4 ve 1986/7-10 sayılı kararlar)

İnceleme konusu olayda sanıklar hakkındaki dava Ankarada Sıkıyönetimin kaldırıldığı 19-7-1985 tarihinden sonra, sıkıyönetim devam eden İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde o ilde sıkıyönetimin kaldırılmasından bir ay kadar önce açılmıştır. Bu durumda, Ankarada ki sıkıyönetim askeri mahkemesinde, sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılmış bir dava bulunmadığından, yukarıda sözü edilen 23.maddedeki "görülmekte olan bir dava"nın varlığından söz edilemez. Buna karşıt bir düşünce, anılan maddenin son fıkrasındaki sıkıyönetim askeri savcısına dahi sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra anılan mahkemede dava açma yetkisi tanımayan kuralla bağdaştırılamaz.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin bu bölgede sıkıyönetimin kalkmasından önceki ay içinde 24-10-1985 günlü, iddianame ile açılan davaya irtibat nedeniyle ve yetkisizlik kararı üzerine Ankara Sıkıyönetim Askeri mahkemesinde bakılabilmesi için davanın, Ankarada Sıkıyönetimin kaldırıldığı 19-7-1985 tarihinden önce bu mahkemede görülmekte olan bir dava niteliği taşıması gerekir. Oysa yukarıda açıklandığı gibi davanın İstanbul

22

Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde açıldığı 24-10-1985 tarihinde Ankarada Sıkıyönetim 19-7-1985 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırıldığı göre, mezkûr dava Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan b dava niteliği taşımamaktadır.

Bu itibarla İstanbulda Sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılan ve irtibat nedeniyle ve yetkisizlik kararıyla Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ne gönderilen davaya, kamu davası açılmasından önce Ankarada Sıkıyönetimin kaldırılmış olması nedeniyle Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi de bakılması mümkün değildir.

Kaldığı, sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra o bölgede yalnızca elindeki davaları sonuçlandırma görevi devam eden sıkıyönetim askeri mahkemesinin Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü'nün yerleşmiş içtihatlarında da belirtildiği gibi irtibatlı bulunma nedeniyle kamu davası açılmıyacağı cihetle, sanıkların yargılanmalarınının 1402 sayılı kanunun 23.maddesi uyarınca Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin görevi dışında kaldığı açıktır.

Davanın İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin görev alanına girip girmediğine gelince, yukarda da açıklandığı üzere, sanıklara atılı suçlar kaçakçılığa ilişkin olup esas yetkili adli merci Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı ve 4 Nolu Askeri Mahkemedir. Bu nedenle İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi açısından anılan suçlar sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş bir suç niteliği taşımaktadır.

Sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlarda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevi 1402 sayılı kanunun 13/b.maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suça sıkıyönetim devam eder bölgedeki sıkıyönetim askeri mahkemesinde bakılabilmesi için, bölge dışında işlenen suçlarla, sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmekte olan dava arasında genel ve ortak amaç bağlantısı koşulunun varlığı gereklidir. Konuya bu yönünden bakılınca sanıklara atılı suçların, İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan herhangi bir dava ile Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 24-7-1981 tarih, 17411 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4-5-1981 günlü 1/1 sayılı İlke Kararında öngörüldüğü biçimde genel ve ortak amaç içinde işlendiğini gösteren ve bunun örgütsel ve organik yönünü belirleyen somut bir belge ve bulgu dosyada bulunmadığından, davaya İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde de bakılamıyacaktır.

Bu duruma göre, yukarda açıklanan nedenlerle bu davaya askeri yargı düzeni içinde yer alan gerek İstanbul, gerekse Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılması mümkün olmadığından diğer bir deyimle davada Askeri Yargı yerleri görevli bulunmadığından, söz konusu davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

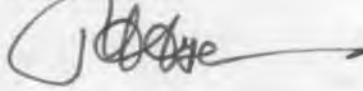
Bu itibarla davanın Adli Yargı yerinde görülmesine ve İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

S O N U Ç : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde
gözülmesi gerektiğine, bu nedenle İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 13-4-1987
günlü, esas 1986/125, karar 1987/131 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasını
22-6-1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Servet Tüzün

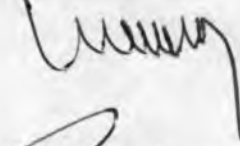
Üye
Y. İsmet Ayer

Üye
Mebrure Gözdemir

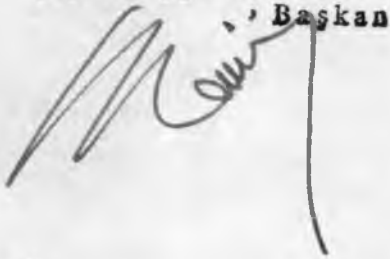
Üye
A. Mazhar Akman

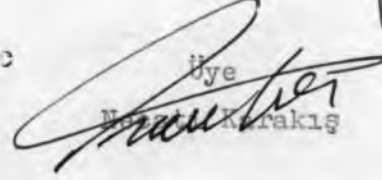
Üye
Uğur Fönük

Bu kararın Resmi gazete'de
yayını uygulanır.

Başkan

Üye
Nesret Karakış

Üye
Muammer Aksüt

G/T.